

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה, ובחסידות

ואתחנן
גליון מ (ס)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

417 סראי צועניו • ברוקלין, ניו יארק

שלשים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א
שנת חמשת אלפים שבע מאות וארבעים לבריאה

מענה כ"ק אדמו"ר שליח"א על קובץ הערות וביאורים
גליון לט (נט):

נת" ות"ח.

ודבר בעתו -

בסמיכות לר"ח דמזלו ארי"ב בו יבוא ארי"ב זה הקב"ה
דכתיב ביה ארי"ב שאג מי לא יירא ויבנה אריאל בונה
ירושלים הוי"ב נדחי ישראל יכנס (ילקוט ירמיה' בראשו
ותחילתו).

אזכיר עה"צ.

עש"ק פ' ואתחנן ה'תש"מ.

מ פ ת ח

לקוטי שיחות

ד מלך שמחל על כבודו במקום מצוה
ה כבוד המלך

נגלה

ו ענייה אמן

ז הערות בספר "דעת תורה בעניני המצב באה"ק"

ח מי ירקות לענין ברכה

ט בענין תרומה (קסטה עבור מצוה)

י בגמ' מפני מה חא נאמר נו"ן באשרי

יא עולם הבא לחסידי אוה"ע

יב מעלין בקודש, והקדמת המקודש לחבירו

חסידות

יב זמן הצווי לעשות משכן

שיחות

יג הכנוי חז"ל

שונות

יד ברכת נט"י שחרית כשידים מוגבהות לאחר נגוב

טו מאמרי אדה"ז תקס"ז (ה)

ל ק ר ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' דברים סעי' ז' מבאר דכיון דמר יהודא לא הי' אוכל מהאתרוג בלי נעיצה בקרקע, והי' מוסר נפשו בזה, לכך הי' שבור מלכא מוכרח לעשות מלאכה בשבילו, לנעוץ הסכין בקרקע, ובהערה 49 כתב וז"ל: ואין בזה היפך כבודו של מלך, מכיון שעשה זה שלא יכשל באיסור, ע"ד הא דסוטה שם (וראה תוס' שם) "מצוה שאני". עכ"ל, משמע הפי' בזה דכשאמרינן "מצוה שאני" אין הכוונה דאז מותר לוותר על כבודו מחמת המצוה, אלא דאז אין זה כלל היפוך כבודו, כיון דזהו משום מצוה.

והנה עפי"ז אפשר לבאר דברי הר"ן בסנהדרין יט, ב, דהנה מבואר שם בהמשנה, דפליגי ר"י ורבנן אם רצה המלך לחלוץ או ליבם, אעפ"י דהוה בזיון, אם שומעין לו או לא, ובגמ' פריך על ר' יהודא, דיכא אמר דאם רצה לחלוץ שומעין לו, הא קיימ"ל דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ומתרינן דמצוה שאני, והנה לרבנן דסב"ל דאין שומעין לו, חזינן דלית להו הך סברא ואפי' במקום מצוה אינו יכול למחול על כבודו, והקשה בחידושי הר"ן שם מהא דתנן בסוטה (מא, ב ה"ג) דאגריפס המלך קרא פרשת הקהל מעומד ושבחיהו חכמים, ובגמ' שם הקשו דהא מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, וגם שם תירצו שמצוה שאני, וא"כ קשה דמסוגיא דהתם משמע דכו"ע אית להו האי סברא, ולכו"ע הי' אגריפס רשאי לעמוד, ואילו הכא חזינן דפליגי בה ר"י ורבנן, ורבנן סב"ל דאפי' במקום מצוה אינו רשאי למחול? ותיירן הר"ן דהכא הוי בזיון גדול אם חרוק לפניו, ובכה"ג שפיר סב"ל לרבנן דאינו יכול למחול על כבודו אפי' במקום מצוה, אבל התם לא חשיבא עמידה בזיון כולי האי, ומש"ה גם אינהו מודו התם דמצוה שאני עיי"ש.

אבל לכאו' אכתי צ"ל דמאחר דדין תורה הוא שלא ימחול המלך על כבודו, א"כ מהיכי תיתי לומר בכלל דמותו לו למחול במקום מצוה? ואפי' אם נאמר שיש דין מיוחד שיכול למחול במקום מצוה, מנא להו לרבנן לחלק בזה בין אם הוא בזיון גדול או בזיון קטן, כמ"ש הר"ן הנ"ל?

ונראה לומר בזה עפ"י מ"ש בהערה הנ"ל, דהא דאמרינן דמצוה שאני אין הכוונה לומר דבכה"ג יכול באמת לוותר על כבודו, דבאמת דין תורה דמלך אינו יכול למחול לעולם על כבודו, אלא הטעם הוא דבמקום מצוה ליכא בזה שום מיעוט בכבודו כנ"ל, כיון שעושה זאת מחמת המצוה, ובהא שפיר מחלקים רבנן בין בזיון גדול לבזיון קטן, דדוקא היכא דהוה בזיון קטן סב"ל לרבנן דלא מקרי בזיון כלל במקום

מצוה, אבל בבזיון גדול כעין יתרוק לפניו, אכתי סב"ל
דחשיב בזיון גם במקום מצוה, וכיון דיש בזה בזיון לכבודו,
שוב אמרינן הכלל, דאפי"א אם מוחל, אין כבודו כחול,
ועי' בזה.

ועי"ש עוד בר"ן שהביא עוד הירון בזה בשם הר"ר
דוד וז"ל: הלא אמרו שמלך שמחל על כבודו שאין כבודו
מחול לענין מצוה אלא שאין אחרים רשאים לנהוג בו זילותא
אפי"א לאחר שמחל, כעין זה של חליצה ושל יבום, שלא נתנו
רשות לנשים התם להתנהג בו בזיון אעפ"י שהוא מוחל, אבל
כשקבל המלך על עצמו לקרות בעמידה, אין אחרים נוהגים בו
בזיון של כלום וכו' עכ"ל, היינו שמחלק בין היכא שנוהג
בזיון בעצמו דאז מותר במקום מצוה, לבין היכא שאחרים
יצטרכו לבזותו, דאז אפי"א במקום מצוה אסור.

וגם זה אפשר לבאר עפ"י הנ"ל, דהא דאמרינן דמצוה
שאני אינו משום דכבודו מחול בכה"ג, אלא דאין זה חשיב
בזיון כלל כנ"ל, וא"כ אפשר לחלק דזהו רק היכא שמתבייש
מעצמו, אבל כשמתבייש מאחרים הרי זה בזיון טפי, והוה
בזיון גם במקום מצוה, ובמילא שוב אמרינן דמלך שמחל על
כבודו אין כבודו מחול.

ואולי אפשר לתרץ בזה ג"כ הא דמבואר בסנהדרין מז, א
ח"ש נבזה בעיניו נמאס זה חזקיהו מלך יהודא שגירר עצמות
של אביו על מטה של חבלים וכו', וברש"י שם בד"ה על מטה
של חבלים כתב וז"ל: דרך בזיון מפני שהי' אביו רשע וביזהו
לעיני כל כדי שיתייסרו אחרים ולכבוד עצמו לא חש ומפני
כבוד אב נמי ליכא למיחש דנשיא בעמך כתיב (שמות כב) בעושה
מעשה עמך נבזה בעיניו הוא עצמו נחבזה ונמאס בפני עצמו
שלא חש לכבודו במקום קידוש ה' וכו' עכ"ל, ולכאו' קשה
לפי רבנן דסב"ל דאפי"א במקום מצוה אסור למחול על כבודו,
א"כ איך ביזה חזקיהו את עצמו?

ואפ"ל עפ"י הנ"ל, דכיון דעשה זה כדי שיתייסרו
אחרים, ולגרום כבוד שמים, שזהו ענינו של המלך, הנה בזה
לכו"ע אין זה ענין של בזיון כלל, דאדרבה זהו כבודו
וענינו של המלך, שיתייסרו אחרים ולפעול הענין דכבוד
שמים, ועי' ערוך לנר מכות כד, א.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ב. בלקו"ש פ' דברים בסעי' ז' מבאר דלכך לא נעץ
שבור מלכא הסכין עבור באטי כי מלך אסור במלאכה בפני
שלשה וכו', ושאל הרב י.ש. שי' דלכאו' למה לא נתן מקודם
למר יהודא, ויח"כ לבאטי, ואז הי' גם באטי אוכל מסכין

שהי' נעוץ בשביל מר יהודא?

ואפשר לומר הפי' בזה, דאף דבשביל מצוה וכו' מותר לו למלך לעשות מלאכה (ראה הערה 49), אבל מ"מ מובן שגם אז יש על המלך חיוב לפעול שיהי' אימת מלכות עליו, וא"כ אפ"ל דאדרבה, דבזה גופא שנתן מקודם לבאטי, ולא נעץ, (כמבואר בהשיחה דלגבי' הרי זה היתר וכו') הנה בזה גופא הרי הוא מראה בהדיא שבשבילו אינו עושה מלאכה, כיון שאי"צ לזה, וא"כ בזה גופא ישנו הענין דכבוד מלכות.

ב) במ"ש בהשיחה דמצד כבוד מלך לא הי' שבור מלכא רשאי לנעוץ הסכין עבור באטי, כיון דכשיאכל זה מצד פקו"נ אינו עובר על זה איסור, ולכן הי' צריך ליתן לו בלי נעיצה, עיי"ש. אפשר להביא דוגמא לענין זה בתוס' ב"ב יג.א. בד"ה שנאמר לא תהו בראה וכו' והקשו בתוס' דלמה כופין את רבו (של מי שהוא חצי עבד וחצי בן חורין) לשחררו דוקא משום לא תהו בראה ולא משום מצוות פרו ורבו? ותירץ ר"י דמשום מצוות פרו ורבו אין כופין את רבו כיון שהוא פטור מאותו מצוה כיון שהוא אנוס, ודוקא מצד לשבת יצרה כופין, וביאר בזה הגר"י ענגל באתוון דאורייתא כלל י"ג דמצוות פרו ורבו שהיא מצוה בין אדם למקום הנה כיון שהוא אנוס אין עליו חיוב כלל לקיים, ובמילא לא שייך לכופו האדון, כיון שאין כאן מצווה כלל בנדו"ז, משא"כ הענין דלשבת יצרה שענינו הוא שבעולם הי' נפעל הענין דלשבת, הנה אפילו כשהוא אנוס, מ"מ יש כאן חיוב אלא שאינו יכול לקיים חיובו עיי"ש, ולכן דוקא בשביל זה כופין.

וזהו ג"כ כעין הנ"ל דבמקום שהוא מותר בזה מצד פקו"נ, נעשה זה היתר, ואין כלל שום איסור לאכלו, ולכן לא שייך לומר ששבור מלכא יהי' מותר לעשות מלאכה בכדי שלא יאכלנו, כיון דאין זה איסור כלל ע"ד הענין דפרו ורבו דכיון שהעבד אנוס ליכא כאן שום חיוב כלל ואין כופין את רבו.

קבוצה מאברכים לומדי השיחות

נ ג ל ה

ג. בכס"מ פ"ב מהלכות שבועות הלכה א' וז"ל: וכתב רבינו ברפ"ב דנדרים דאמן לאו דוקא דהוא הדין לדבר שענינו כענין אמן שהוא קבלת דברים עכ"ל, ולכאורה צ"ע מה מוסיף בזה הלא בהלכה זו גופא כותב הרמב"ם ואחד העונה אמן או האומר דבר שענינו כענין אמן כגון שאמר הן וכו' ולמה צריך להביא זה מהלכות נדרים, ובפרט

שהכ"מ גופא מעתיק גם דין זה מהלכות שבועות וצ"ע.

א' ההמימים
ישיבה גדולה
קאראקאס - ווענעזועלא

ד. בס' "דעת תורה - בעניני המצב באה"ק":

עמ' 8 - "באיסור החמור ביותר שבתורה והוא פיקו"נ" - אמנם המירא סכנתא מאיסורא, אך יש חמור ממנו, דיהרג ואל יעבור.*

עמ' 11 - האם אין אנו תמימים מדי, בחפשנו פתרון לבעיות "ארציות" - ב"דעת תורה"?! -

הנה כ"ז, כמודגש בעמ' הבא, בשאלות שעכ"פ בחיצוניותן אינן הילכתיות, ומ"מ הו"ל להביא מהקדמת הרמב"ן עה"ת שכל חכמות ועניני העולם כלולים בתורה, ושהתורה היא נצחית והיא תורת חיים-הוראה בחיים בכל עת (עייג"כ קו' ענינה של תורת החסידות ס"ג. קובץ "אמונה ומדע" עמ' 37, 42, 144 ועוד) אלא שבחלק מעניני הרשות צריכים לנבואה כמבואר באגה"ק כב, ולהלן בספר, אך בכל אופן גם בהם צ"ל לש"ש ובכל דרכיך דעהו, שיהיו בהתאם לדעת התורה אפילו אם איננה ציווי של חובה ממש. ובאריכות להלן עמ' 59 בהערה 5.

עמ' 24 - "להזכיר ש"ש במגילה הידועה" - במ"א (בשיחות) נת' שהל' שכתבו שם הו"ע שיתוף ש"ש וד"א, כענין הפוסקים על שתי הכעיפים (שגרוע מודאי עבירה, ע' להלן עמ' 148).

עמ' 46 - הל' בקרא "מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת" בראשית טו, יח וראו מ"ב כד, ז.

ובאמירה בע"פ יש ענין דדברים שבכתב כו' משא"כ בכתיבה - בכל מקום שנזכר בכ' זה.

עמ' הנ"ל (46) - להוסיף שאע"פ שגלינו מ"מ נשארה ארצנו ואדמתנו, כמודגש בכו"כ שיחות. ולהלן ע' 52.

עמ' 52 הע' 12 - עייג"כ רמב"ן שם.

עמ' 57 - "רגשי בוז" - במ"א (בשיחות) נת' שיותר מכך - כיון שהיהודי מנסה להסתיר מהותו הפנימית חדל הגוי להאמין לו גם בנושאים אחרים. משא"כ כשאינו מתכחש לאמת.

(* הרי בתניא פכ"ד פי' שזה שיהרג ואל יעבור אינו משום "קלות העבירות וחומרתן" עיי"ש.

עמ' 63 - להדגיש שג"ז כמו שהי' במלחמת ארם, פסוק לד, שהציעו והחזירו שטחים.

עמ' 65 - להעיר שבפעם רביעית ודאי הוי מועד (ע' יבמות סד, ב).

עמ' 67 - "שאינם יהודים ואינם בעלי בחירה" - ראה לקו"ש ח"ז עמ' 299, ועמ' 366, ובהנחת שיחת ש"פ בשלח חש"מ סו"ס כד.

עמ' 64 הערה 14. בקשר לביטול חשש כרת דק"פ ע"פ שינוי המצב. ע' אמונה ומדע עמ' 46, שאף שמסקנות מדעיות כשלעצמן אינן מוחלטות כ"א "הסתברות" בלבד, מ"מ התורה היא שנותנת להן תוקף מוחלט בצוותה לשאול דעת מומחה, וזה נוגע לכו"כ פרטים בספר.

עמ' 70 - "שלא סיימו את מלחמת יוה"כ עד הסוף" - לציין לעיל ס"ע 17 בענין דמשק.

עמ' 32 בסופו - "כהרף עין" - לציין ללקו"ש ח"ב עמ' 618, הוכחה שיש לחכות לביאתו תוך שעה קצרה ביותר.

עמ' 104 - הערה 6. הפסוק "בני נבך אשר פיהם וגו'" וכן החשב"ץ ועוד, הם גם בשאינם עו"ז, וצריך להדגיש זאת בקשר למוסלמים, אפי' אם אינם בכלל פסק השו"ע יו"ד קנג, ובפרט שבנדו"ד ה"ז פי' המאמר "טוב שבגויים הרוג" כשהם במצב מלחמה עמנו.

עמ' 114 בסופו - להדגיש היחס ל"242" מול הזלזול בדבר ה' זו הלכה, ובמ"א (בשיחות) נת' שיהודי הוא תמיד "חרדי" ואם לא בקדושה ה"ה כך בלעו"ז ...

עמ' 124 - "טענת דינא דמלכותא" - הנה נפסק בחו"מ (שס"ט, ה) שרק דינא ולא גזילא דמלכותא, וא"כ לכאורה בטלה כל הטענה, שהרי באים כאן להזיק ולגזול שלא כדין?

עמ' 133 - לציין למרז"ל לאו עכברא גנב אלא חורא גנב (גיטין מה, א).

עמ' 140 הע' 23 - לציין לעיל עמ' 72 הע' 10.

עמ' 155 - לכללות פרק זה צריך להעיר בשלילת הראי' מנתינת ערים בגליל לחירם מ"א ט, יא וע' ד"ה ה, ב וכבר דברו בזה.

הרב י. גינזבורג
רב מקומי - עומר

ה. בשו"ע אדה"ז סי' רב סעי' יא מביא ב' דיעות בענין פירות שבשלים במים לדיעה א' מברך שהכל על המים ולדיעה ב' מברך עליהם בפה"ע, וכ"ז בפירות אבל בירקות גם לדיעה

א' מברך עליהם ברכת הירקות "שעל דעת כן נוטעים אותם לאכול גם מימיהם עמהם או עם פת ולא יצאו כתורת אוכל לגמרי", ובסעי' יב מביא שאם בשל הפירות לשותה מיניהם לבד אין שם מרק עליהם אלא שם משקה ולד"ה מברך עליהם שהכל.

ואח"כ מביא באותו הסעי' שירקות אף אם נתבשלו לצורך מימיהם לבד אעפ"כ מברך עליהם ברכת הירקות כיון שכל העולם מבשלים אותם לאכילה ובטלה דעתו אצל כל אדם.

ובסעי' טו מביא וז"ל: "וירקות שנתבשלו בחומץ או במשקה שקורין (בארשט) או במשקה אחר חוץ ממים אין מברכין על המרק ברכת הירקות לפי סברא הראשונה שאין מי ירקות חשובים כמותם אלא מפני שמבשלים בהם עד שיתנו טעם בהם ויאכלום ג"כ והרי אף אם לא הי' הבישול אלא בשביל המרק לבדו לאכלו בטעם הירקות שנכנס בו ע"י הבישול לא היו מברכין עליו ברכת הירקות כיון שיש להחומץ או שאר משקה עוד טעם של עצמו".

ולכאור' אלו השורות האחרונים אינם מובנים, כי אומר שאף אם לא הי' הבישול אלא בשביל המרק לא היו מברכין ברכת הירקות, והטעם כי יש לו טעם של עצמו, והרי אם בשלו במים שאין להם טעם של עצמו מברך עליהם שהכל אם בשלם לצורך מימיהם ולד"ה, וכמובא לעיל מסעי' יב.

ובאמת בברכת הנהנין פ"ז סעי' כא שמובא שם דין זה דסעי' טו הנ"ל לא הובא שם אלו המלים והרי ... הירקות, המודגשות לעיל.

הרב פנחס קארף
- משפיע בישיבה -

1. בנוגע להשקו"ט בגליונות כ"ח (מ"ח) - ל"ה (נ"ה) בין המערכת עם הרב מ. פ. כ"ץ בביאור הגמרא חולין דף קל"ב ע"א, כדאי לציין בזה מ"ש בספר דור רביעי ע"מ חולין וז"ל: בדק לך ר' יוסף האי כהנא דחטיף מתנתא חבובי קמחבב מצוה או זלוזלי קמזלזל במצוה, לא הבנתי איזה מצוה קעבד כהן בקבלת ואכילת זרוע ולחיים וקיבה כי אכילת תרומה מצינן דאיכרי עבודה בפסחים ריש דף ע"ג, אמר לו הרי הוא אומר עבודת מתנה אתן את כהונתכם והזר הקרב יומח, עשו אכילת תרומה בגבולין כעבודת ביהמ"ק, משמע דוקא אכילת תרומה, אבל לא אכילת זרוע והלוה"ק שהוא חולין ונאכל גם לנכרי ולכלבים, ולעיל דאמר ר"ח מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי ובחרדל מ"ט אמר קרא למשחה לגדולה, דמזה משמע דאכילת המתנות למצוה יחשב גם עליו אני דן דמנ"ל, דהאי קרא קאי נמי אמתנות דזרוע והלוה"ק כי שם כתיב בפרשת קרח "ואני הנה נתתי לך את

משמרת תרומתי לכל קדשי ב"י לך נתתים למשחה ולבניך לחק עולם" ושם מונה והולך כל המתנות כהונה, אבל מזרוע ולחיים וקיבה אין זכר למו, כי היא מצוה המחודשת במשנה תורה פ' שופטים, וכל הני דמנה בפ' קרח אית בהו קדושה ונאכלות דוקא בטהרה ולכהנים או לב"ב דוקא, אבל הני מתנות מן הזובחי זבח שהם חולין גמורים, ונאכלין אפילו לכלבים מנ"ל לר"ח דאיכא באכילתן שום מצוה כדי לדרוש האי למשחה דכתיב בפ' קרח על תרומה וקדשים, גם על הני מתנות חולין דכתיבו בפ' שופטים, ולהיפך נמי קשה לי אי אכילת הני מתנות מצוה איך רשאי למוכרם לנכרי ולבטל מצוה זו בידיים, וצ"ע כעת ודו"ק עכ"ל.

א' מהתמימים

ישיבה גדולה

קאראקאס - ווענעזועלא

ז. בגליון לה (נה) הקשה הרב י.ט. גורמאן על גמ' ברכות דף ד' ע"ב, דמקשה מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי, והרי ישנם גם עוד מזמורים אחרים בתהלים ערוכים עפ"י סדר הא"ב, וחסרים כמה אותיות, ומביא לדוגמא מזמור כ"ה שחסרים אותיות ב' ו' ק', ומזמור ל"ד חסר אות ו', עכת"ד.

ולכאורה לפי פירוש המפרשים בתהילים, במזמור כ"ה אינו חסר רק אות ק', ובמזמור ל"ד אינו חסר כלום.

דבמזמור כ"ה אות ב' הוא תיבת בך שבפסוק ב', הגם שאינו התיבה הראשונה בפסוק, והוא ע"ד אות א' במזמור זה שהוא תיבת אליך שבא לאחר תיבת לדוד, ועד"ז פירשו המפרשים בנוגע לאות ו"ו שהוא באמצע פסוק ה' והוא חיבת ולמדני, ורק חסר במזמור זה אות ק'.

ועד"ז הוא במזמור ל"ד שכתב הרב הנ"ל שחסר אות ו', הרי המפרשים פירשו שהוא באמצע פסוק ו' תיבת ופניהם.

ועד"ז פירשו במזמור ל"ז שגם זה מיוסד ע"פ א"ב, וחסר שם אות ע' ופירשו שהוא באמצע פסוק כ"א תיבת לעולם, והאות ע' בא לאחר אות ל' שהוא אות השימוש.

ובכללות הענין יש להעיר מפירוש המאירי לתהילים מזמור קמ"ו פסוק א', וז"ל: והוא מחובר על סדר אלף-בית אלא שחסר אות הנו"ן לא ידענו הסבה לפי הפשט, עכ"ל.

וגם להעיר מפירוש אחד לתהילים מזמור קמ"ה שראיתי שמביא, דבחרגום השבעים (הנקרא "ספטואגנה") יש שם פסוק אחרי תרגום הפסוק המתחיל באות מ', ופירוש מלתו הראשונה היא נאמן.

ודרך אגב צ"ע בגמרא ברכות הנ"ל, דלפי תירוץ הגמ' דמשום זה לא נאמר אות נ' מפני שיש בה מפתח של שונאי ישראל, א"כ הי' צריך להיות כן בכל המזמורים המסודרים

ע"פ א"ב, שהיו צריכים להיות חסרים את הנו"ן, אבל מצינו להיפך במזמור כ"ה, ל"ד, ל"ז, קי"א, קי"ב, קי"ט שכך יש בהם האות נו"ן ולמה דוקא במזמור תהלה לדוד חסר את הנו"ן.

ועוד צ"ע בלשון הגמ' מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי, הרי הפסוק אשרי אינו בכלל במזמור זו שיש בה א"ב, ועוד הרי קודם אמרה הגמ' כל האומר תהלה לדוד וכו', והוא המשך גמרא הנ"ל וא"כ למה שינה ושאל מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי, הרי ה"י צ"ל מפני מה לא נאמר את נו"ן בתהלה לדוד וצ"ע.

ואבקש מהמערכת או מקוראי הגליון לבאר לי הפירוש בזה.

הנ"ל

פ. בגליון לה (נה) הקשה הרב י. וויינבלום שתירה הרמב"ם שכתב בפ"ג מהלכות תשובה הל' ו' ובהל' עדות פי"א הל' י' שיש לחסידי או"ה חלק בעוה"ב וצ"ע שכתב בפרק י"ד מהל' איסורי ביאה הל' ד' שאומרים לגר הוי יודע שהעולם הבא אינו צפון אלא לצדיקים והם ישראל?

ולכאורה י"ל דזה שכתב שהעולם הבא אינו צפון אלא לישראל, הכוונה שיש להם רק עוה"ב, וכמו שממשיך הרמב"ם לאח"ז, שמה שאין לישראל עוה"ז טובה היא להם שאין יכולין לקבל רוב טובה בעוה"ז כאומות שמא ירום לבם ויתעו ויפסידו שכר עוה"ב.

משא"כ או"ה יש להם עוה"ב (כמו שהובא בהל' תשובה פרק ג' הל' ו') ועוה"ז, והטעם שלא אומרים גם באו"ה שמא ירום לבם, י"ל ע"פ המבואר בתניא ספ"א וכל טיבו דעבדין האומות לגרמיהו עבדין, וא"כ לא שייך אצלם שמא ירום לבם, ולכן יש להם עוה"ב ועוה"ז.

פנחס חן

תלמיד במתיבתא

ט. בגליון לה (נה) הקשה הרב י. וויינבלום שהמחבר פסק באו"ה סימן כ"ה שמקדימין ציצית לתפלין מפני שמעלין בקודש, ובמנחות איפכא תנן שכל המקודש מחבירו קודם לחבירו.

וי"ל דהנה במנחות מסקינן שתדיר ומקודש שניהם שוים במעלה, ויכול להקדים מה שירצה, ובמשנה שם מדובר בששניהם תדירים ולכן אמרינן דהמקודש קודם, אבל ציצית שלגבי תפילין הוא תדיר שלובשין טליח גם בשבת וביו"ט, לכן כיון ששניהם שוים במעלה, ויכול להקדים מה שירצה, לפיכך מעלין בקודש, להעלות את גופו, דהיינו שגוף

האדם מתעלה ע"י המצוה השניה, שמצוה זו גדולה מהראשונה (ראה ערוך השולחן).

יוסף נמס
חלמיד במתיבתא

ח ס י ד ו ת

י. בתניא פל"ד כתב אדמוה"ז וז"ל וכעין זה זכו ישראל במעמד הר סיני רק שלא יכלו לסבול כו' לכן מיד אמר להם לעשות לו משכן ובו קדשי הקדשים להשראת שכינתו וכו'.

והנה זה שכתב אדמוה"ז שמיד (אחר מ"ת) אמר להם לעשות לו משכן לכאורה זה לא כשיטת רש"י בפירושו עה"ת שלשיטת רש"י (תשא לא. יח) הצווי למלאכת המשכן הי' למחרת יוהכ"פ.

ואיך לומר שכוונת אדמוה"ז היא להצוויים שנאמר מיד אחר מ"ת - לא תעשון אחי אלקי כסף וגו' שפירש"י בא להזהיר על הכרובים וכו' כי צווי זה הוא פרט באיסור ע"ז (אה"נ רואיך מזה שידעו ענין המשכן וק"ק, אבל הצווי לא הי' עד פרשת תרומה, ובאמת ידעו מענין המשכן מקודם לזה ג"כ כדפירש רש"י (תרומה כו, טו)).

וג"כ א"א לומר שכוונת אדה"ז להצווי מזבח אדמה תעשה לי וגו' כי צווי זה הוא פרט מענין המשכן ולא צווי לעשות לו משכן ובו ק"ק.

ואפילו לדעת הספורנו (ס"פ משפטים) שחטא העגל גרם הצווי לועשו לי מקדש והעבודה בכהנים, אבל קודם חטא העגל מזבח אדמה כו' בכל מקום שאזכיר את שמי וגו', נמצא לפי דעת הספורנו מזבח אדמה בכל מקום הי' כהמשכן קודם חטא העגל, אבל מלשון אדמוה"ז נראה שאיך זה כונתו.

וצ"ל שאזיל בשיטת הרמב"ן והזהר שהצווי למלאכת המשכן הי' קודם חטא העגל והפרשיות כסדרן (עיין בלקו"ש ח"ה שיחה א' לפר' תרומה סעיף ב' ובהערות שמביא ג' שיטות מתי הי' הצווי על עשיית המשכן ומתי הי' נדבת המשכן) אבל אפילו לשיטה זו צ"ב הלשון מיד שהרי באמצע פר' תרומה והעשרת הדברות יש פרשה משפטים וגם קודם לזה הצוויים שבס"פ יתרו.

ואף שיש טעמים לסמיכות פר' משפטים למ"ת (עיין רמב"ן ר"פ תרומה (אגב), יש להעיר שעיקר הרעיון שכתב אדה"ז שאותו גילוי שהי' במ"ת הי' במשכן יש למצוא ברמב"ן שם) ובלקו"ש ח"ג פר' תרומה סעי' ז) עדיין יקשה הלשון מיד.

אבל י"ל לשיטת הרמב"ן עפ"י מה שכתב הרמב"ן

משפטים כד, א "אחר מ"ת מיד בו ביום אמר ה' אל משה
 כה תאמר אל בני גו' עד סוף פר' יתרו ואלה המשפטים
 אשר תשים לפנים וכל המצוות הבאות אח"כ והשלים בכצות
 הע"ז וכו' והשכים בבקר ממחרת היום לכרות להם ברית,
 והנה מעשה הברית ביום המחרת למ"ת ובו היתה העלי' שעלה
 משה אל ההר ונתעכב שם מ' יום עכ"ד. נמצא לפ"ד הרמב"ן
 כל הצוויים והענינים אחר מ"ת עד פר' תרומה היתה בו
 ביום של מ"ת ולמחרת, ולמחרת מ"ת עלה בהר ואז היתה
 הצווי על המשכן, ועפ"ז אפשר להבין הל' מיד שכתב
 אדה"ז.

לכאורה הי' אפשר לתרץ ג"כ לשיטת רש"י, בהקדם
 מה שכתב רש"י בריש פרשת במדבר "מתוך חבתן מונה אותם
 בכל שעה כשיצאו ממצרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע
 מנין הנותרים" והקשה כ"ק אד"ש בלקו"ש ח"ח שיחה א
 במדבר בהערה 9 מפני מה היתה המנין לידע מנין הנותרים
 אחר יוהכ"פ ולא מיד אחר מעשה העגל, ותירץ בהערה בשולי
 הגליון וז"ל לפי שמיד לאח"ז עלה משה להר ושהה שם ב"פ
 מ' יום - עד יוהכ"פ עכ"ל, רואין מזה שאע"פ שהמנין הי'
 צריך להיות אחר חטא העגל אבל לא היתה אפשריות ע"ז לפי
 שמיד אח"ז עלה משה בהר, א"כ אפשר לומר ג"כ כאן לשיטת
 רש"י לפי שמיד אחר מ"ת עלה משה בהר ושהה שם ג"פ מ'
 יום עד יוהכ"פ ומיד שירד למחרת יוהכ"פ אמר להם הצווי
 על המשכן, וכוונת אדה"ז בהלשון מיד הוא מיד שהי'
 אפשריות למשה אמר להם הצווי לעשות לו משכן ובו קדשי
 קדשים.

ואדרבה, לשיטת רש"י יומתק יותר כי להרמב"ן
 היתה הפסק בן מ"ת לפ' תרומה ושמעו ישראל ממש הרבה
 צוויים והיתה ענינים אחרים (אמירת נעשה ונשמע וכריתות
 ברית) כל הענינים מס"פ יתרו עד ס"פ משפטים (אף שנעשו
 בו ביום ולמחרת כנ"ל) אבל לרש"י (משפטים כד. יב.)
 שלאחר מ"ת עלה משה בהר ושהה שם ג"פ מ' יום ולמחרת
 ירידתו מן ההר אמר להם הצווי למלאכת המשכן, נמצא שלא
 היתה הפסק בענינים אחרים (ומה ש"ויקהל משה" הי' למחרת
 יוהכ"פ ולא בו ביום שירד עיין לקו"ש ח"ו שיחה א' לפ'
 ויקהל) וצווי ראשון ששמעו ישראל ממש היתה הצווי על
 מלאכת המשכן (כדיוק לשון אדמוה"ז "אמר להם" משא"כ משה
 רבנו שמע פ' משפטים במשך המ' ימים ראשונים) אבל הצווי
 ראשון שאמר לבנ"י מיד שהי' אפשר הי' הצווי על מלאכת
 המשכן.

הרב משה גבריאל סאסקינד

ש י ח ו ת

יא. בשיחת ש"פ נשא תשל"ט (הנחה בלתי מוגה) אמר כ"ק

אדמו"ר שליט"א בנוגע מאמר חז"ל ... ושכנחי בתוכם ...
 בחוץ כאו"א מישראל" שי"ל שמה שאדה"ז בלקו"ת מביאו בשם
 חז"ל (אף שלא מצינו מאמר זה בגמ' וכו') הכוונה לשל"ה
 שגם עליו אומרים חז"ל, ע"כ.

ולהעיר ממאמר שבק חיים לכל חי שהובא באגה"ק סי'
 ז"ך בשם חז"ל והוא נמצא לראשונה בשו"ת אלשיך ובשו"ת
 מהרשד"ם (כן צויין בתניא - אידיש).

א' מהתמימים
 תות"ל - 885

ש ו נ ו ת

יב. בספר המנהגים עמוד 2 בנוגע לברכת נט"י בשחרית
 מביא מלקו"ד ח"ג תמח ב ממנהג כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב)
 נ"ע שמברכים כשידים נגובות, מוגבהות עד מקום פיאות
 הראש, ופרודות, וציין ג"כ להסידור עם דא"ח, שציין
 לכף החיים לכל השיטות בזה (סי' ד' אות ח') שיש שם
 שיטת החיד"א במחזיק ברכה כמו מנהג שלנו, אבל יש שם
 ג"כ כמה דיעות שמברכים קודם ניגוב ובכללם שו"ע האר"י
 ז"ל הל' נט"י דשחרית אות ד' וז"ל צריך להגביה ידיו
 למעלה כנגד הראש ... וזהו קודם נגוב לכן צריך תיכף
 אחר הנטילה אשר כבר נתרחקו משם הקליפה להגבי' הידים
 למעלה עכ"ל, וכך מביא הכף החיים בשם הבן איש חי
 בשם האר"י ז"ל,

הסידור היעב"ץ מביא הב' דעות בזה והדעה של אחר
 ניגוב היא השני' בשם י"א.

בשו"ע אדה"ז סי' ד' ס"ז פסק שא"צ לנגב הידים
 אחר הנטילה של שחרית ומותר לברך ברכת ענט"י בלי נגוב.

במשנה ברורה שם כתב הסברות שהמחלוקת תלוי בהם
 הסוברים שמברכים קודם נגוב הוא שהרוח רעה סרה בלי
 נגוב משא"כ הסוברים שמברכים רק אחר נגוב שאין הרוח
 רעה סרה עד לאחר נגוב ולפי שו"ע אר"י ז"ל הדיוק שצ"ל
 ההגבהה תיכף אחר הסרת הר"ר ולפי זה מנהגנו שהוא מנהג
 כ"ק אדמו"ר מהורש"ב יהי' בנגוד לשו"ע אדה"ז בזמן הסרת
 הר"ר שאם אין צריך נגוב כלל שומעין שהר"ר סרה בלי נגוב
 וא"כ צריך להגבי' הידים תיכף ולפי מנהגנו צריך להמתין
 עד לאחר נגוב.

וגם לפי מנהגנו בפשטות שיש לנו נט"י שני פעמים,
 פעם אחת אצל המטה והשני' בשעת ברכת נט"י צריך לברר מתי
 מגביהים, לפי לשון ספר המנהגים הוא בפעם השני' כשמברכים
 ענט"י אבל לפי הסברא של הסרת הר"ר הי' צ"ל בפעם הראשונה
 אצל המטה, והטעם הוא כמו לשון שו"ע האר"י ז"ל כדי שלא

יצאו האורות לחוץ ויניקו משם החיצונים, לכן צריך תיכף אחר הנטילה אשר כבר נרחקו משם הקליפות והגבי' הידים למעלה ואז אותם האורות חוזרות ונכנסות תוך הכוחין עכ"ל וא"כ מה התועלת להגבהה בפעם השני' ?

הרב כהריאל ב. קסטל
ברוקלין נ.י.

(ה)

ג' בגליונות האזרונים רשמתי כמה הוספות ותיקונים לז' מאמרי אדה"ז - תקס"ז. אתעכב הפעם על ס' נוסף, שבו יותר מעשרים דרושים משנת תקס"ז, ורק אחדים מהם נדפסו או נסמנו בס' תקס"ז.

כונתי לס' מאמרי אדה"ז - הנחות הר"פ, שאף שהוא כולל דרושים שנאמרו ע"י אדה"ז במשך שנים שונות, מ"מ רובו של ס' זה הוא דרושי שנת תקס"ז.

הס' נדפס מכת"י מעתיק, שהעתיק את הדרושים שלא על סדר הזמנים; לא בכל הדרושים רשם המעתיק את זמן אמירתם; בכתב-ידו של מעתיק זה קשה להבחין החילוק בין אות "ז" לאות "ד", ולכן בכמה דרושים שנאמרו בשנת תקס"ז - נדפס "תקס"ד". מחמת כ"ז קשה למצוא בו את הדרושים של שנת תקס"ז, והנני רושםם כאן - ע"ס השנה, כסדר אמירתם:

(א) לך לך. וילך למסעיו. ע' ה.

הדרוש עצמו נדפס בתו"א ר"פ לך, כמצוין בהערות אצאא וציונים. בס' תקס"ז לא נדפס, רק במפתח נרשם בד"ה ויאמר ה' אל אברם, ולא נסמן לא לתו"א ולא להנחת הר"פ.

(ב) ביאור. ע' ז.

ביאור זה נכלל בהדרוש שבתו"א (יא, רע"ד), ואין זה ה"תוס' ביאור הנ"ל" הנסמן במפתח ס' תקס"ז.

(ג) חתונה, שבת פ' ויצא. ע' סג. והיה כמשוש.

כבר הוכחתי בגליון נו שזהו משנת תקס"ז, ושזוהי חתונת ר' ברוך. הדרוש לא נדפס ולא נזכר בס' תקס"ז.

(ד) ליל שבת הנ"ל. ששים המה מלכות. ע' סה.

גם דרוש זה לא נדפס ולא נזכר בס' תקס"ז.

(ה) שבת הנ"ל. ושבתי בשלום. ע' סז.

גם דרוש זה לא נדפס ולא נזכר בס' תקס"ז.

(ו) זהר פ' ויחי. שקלאב. נפתלי אילה שלוחה. ע' א.

בס' תקס"ז נדפסה הנחת אדמו"ר האמצעי מדרוש זה, אך לא נסמן (במפתח ובהערות) שנדפסה כאן הנחת הר"פ, ולכן גם לא נסמן שנאמר בשקלאב.

(ז) שבת הנ"ל. זוהר פ' תרומה. ע' ג.

לא נדפס ולא נזכר בס' תקס"ז.

(ח) ביאור שבת ויחי, שקלאב. טז טבת. והחיות רצוא ושוב. ע' פב.

נזכר במפתח ס' תקס"ז, ונסמן שנדפס כאן. אך כבר נסמן בהערות וציונים שכבר נדפס בלקו"ח שה"ש (מו, א) כביאור אגאא לד"ה שימני כחותם, וגם בלא"ה הוכחתי בגליון הקודם שד"ה שימני נאמר בש"פ ויחי בזקלאב; ובמפתח ס' תקס"ז נרשם דרוש זה בפ' וארא (ומ"ש בשוה"ג שש, כבר הראיתי לעיל גליון נו הטעות שבו).

(ט) למז"ט חנוכה בית חומה, כ' טבת. הטעם שעושינן משחה. ע' עט.

הדרוש נרשם במפתח ס' תקס"ז שלשה פעמים. וכבר כתבתי עד"ז בגליונות הקודמים.

ממה שדיוש זה מופיע בין שלשה דרושים נוספים שנאמרו בסעודת חנוכה הבית הנ"ל נראה שגם דרוש זה נאמר אז. וכן מוכיח גם חוכן הדרוש. בס' תקס"ז לא נדפס ולא נזכר דרוש זה.

(יא) אנה אוקיר ואפרנס. ע' פא.

גם דרוש זה מופיע כאן בין דרושי חנוכה הבית הנ"ל, ובדרוש מזמור שיר חנוכה הבית (הנחה אחרת מד"ה הטעם הנ"ל) הנדפס בלקו"ח ס"פ ברכה, נכלל דרוש זה - כסיום של דרוש הנ"ל (שם ק, ב), וא"כ בודאי גם הוא נאמר באותה חנוכה הבית. הדרוש לא נדפס ולא נזכר בס' תקס"ז (ונדפס במאה שערים לב, א).

(יב) אם את כל דגי היס. ע' פב.

כבר כתבתי בגליונות הקודמים, שבכ"מ מפורש שדרוש זה נאמר בסעודת חנוכה הבית הנ"ל. ובס' תקס"ז נדפס בטעות בע' קצא - בין דרושי חנוכה זלאבין, בד"ה להבין הטעם למנהג ישראל.

(יג) פ' בשלת. שקלאב. לסיסתר. ע' ה.

דרוש זה נדפס בס' תקס"ז ע' ב (רק חלק) עם ביאור, אך לא נסמן שכבר נדפס כאן בשליכותו.

(יד) ביאור לפ' בשלת. שקלאב. וה' הולך לפניהם. ע' יג.

כבר נסמן בהערות וציונים שדרוש זה נדפס בתו"א * (סד, ג) כביאור לדרוש לסוסתי הנ"ל. דרוש זה לא נדפס ולא נזכר בס' תקס"ז.

טו) זהר פ' יתרו. מאהליב. ת"ח ברזא דשמא. ע' טז.

דרוש זה נרשם במפתח ס' תקס"ז, ונסמן שהוא כבר נדפס כאן. אבל לא נתפרש שנאמר במאהליב (היינו שלאחר ששה בשקלאב (מפ' ויחי ?) עד פ' בשלח, נסע לפ' יתרו למאהליב).

טז) זהר פ' הנ"ל. יטבת הנ"ל. אמר ר' אליעזר. ע' יט.

הדרוש עגמו נדפס בסידור (קעג, א) ונרשם במפתח ס' תקס"ז בד"ה ר"ש הוה אמר הכי. אך לא נסמן שהוא כבר נדפס כאן בד"ה אמר ר' אליעזר.

יז) פ' כי תשא. לאדי. הללויה. ע' ל.

נסמן במפתח ס' תקס"ז.

יח) יטבת הנ"ל. זהר פ' תשא. פקודא ליתן מחצית השקל. ע' לב.

נסמן במפתח ס' תקס"ז.

יט) זהר תזריע. מאהליב. ואיש כי ימרס. ע' לה.

לא נסמן כאן השנה, אך כנראה שזוהי הנחה אחרת מהנדפס בס' תקס"ז ע' צח; אלא ששם נדפסו רק קטנים, כי בגוכתי"ק אדהא"מ נחתק רובו מהגליון, ולא נסמן שכאן נדפס כולו, ושנאמר במאהליב.

כ) ה' אמור. מאהליב. וספרתם. ע' מ.
נסמן במפתח ס' תקס"ז.

כא) חתונה זלאבין. ת"ר כיצד מרקדין. ע' מה.

הדרוש נדפס בס' תקס"ז ע' קפו (מהנחת אדהא"מ), ובמ"מ והערות שבסופו נסמן שהוא נדפס כאן.

כב) ביאור בזלאבין חתונה פ' נשא. לבאר ענין ג' ידות. ע' מו.

נדפס בס' תקס"ז ע' קצז.

כג) ביאור על תורה שבזלאבין, שקלאב. כי על כבוד חופה. ע' מט.

כבר נסמן בהערות וציונים שביאור זה, יחד עם הדרוש עגמו (באותו ד"ה כי על כבוד) נדפסו בלקו"ת שה"ש (מז, ב, מז, ג). במפתח ס' תקס"ז נרשם הדרוש והביאור, אך לא נסמן לא להנחות הר"פ ולא ללקו"ת, וא"כ גם לא נרשם ש הדרוש נאמר בזלאבין והביאור בשקלאב.

כד) ואכלתם אכול. ע' סא.

לא נרשם כאן תאריך, אבל כנראה זוהי הנחה אחרת מהנדפס
בס' תקס"ז ע' רנא; אלא ששם נדפס בפ' קרח, וכבר הוכחתי
בגליונות הקודמים שהוא נאמר בזלאבין בפ' נשא.

כה) זכר רב טובך. תקס"ד אלול. לאדי. ע' יא.

אחר העיון בכת"י שממנו נדפס נראה שגם כאן צ"ל
תקס"ז. גם בדרושי תקס"ד לא נמצא דרוש זה. הדרוש לא
נדפס ולא נרשם בס' תקס"ז.

הרב שלום דובער לויין
ברוקלין נ.י.

לעילוי נשמת

הו"ח אי"א נו"נ זכו'
מו"ח אברהם דוב ב"ר משה צבי ע"ה

ו ו י ג ע ר

נפטר י"ט מנחם אב ה'תשכ"ב

נדפס ע"י

משפחתו שיחיו